

Kaynakça Gösterimi / Citation:

APA: Akyol, İ. T. ve Bek, A. (2021). Türkiye’de yerel seçimlerde kadın: 2000 sonrası yerel seçimlerinde kadınların yerel siyasetteki yerinin karşılaştırmalı analizi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(13): 1-23.
<https://doi.org/10.34086/rteusbe.905279>

Chicago: Akyol, İbrahim Tanju ve Bek, Aslı. “Türkiye’de yerel seçimlerde kadın: 2000 sonrası yerel seçimlerinde kadınların yerel siyasetteki yerinin karşılaştırmalı analizi.” *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 8/13 (2021): 1-23.

TÜRKİYE’DE YEREL SEÇİMLERDE KADIN: 2000 SONRASI YEREL SEÇİMLERİNDE KADINLARIN YEREL SİYASETTEKİ YERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Women in Local Elections in Turkey: Comparative Analysis of Women's Place in Local Politics in Local Elections After 2000

İbrahim Tanju Akyol

Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Yerel Yönetimler Programı, ibrahimakyol@comu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-9680-4155

Aslı Bek

Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, asliguzel@comu.edu.tr

ORCID: 0000-0003-0013-6568

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 30 Mart / March 2021

Kabul Tarihi / Accepted: 17 Mayıs / May 2021

Yayımlanma Tarihi / Published: 30 Haziran / June 2021

İntihal: Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun şekilde hazırlanmış ve intihal taramasından geçmiştir.

Copyright © Published by Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü / Recep Tayyip Erdoğan University, Institute of Graduate Studies, Rize, 53100 Turkey.
All rights reserved. E-ISSN: 2149-2239

ÖZ: 21. yüzyılda modern demokrasiler, yerel demokrasinin gelişmişlik düzeyi üzerinden açıklanmaktadır. Siyasal katılımın en kolay ve etkili yollarından biri yerel siyasete katılımdır. Yerel demokrasinin geliştirilmesi için halkın katılım kanallarının açık hale getirilmesi gerekmektedir. Kadınların karar verici süreçlerin içerisinde yeterli düzeyde yer alması yerel demokrasinin seviyesini artırmaktadır. Türkiye’de kadınların yerel düzeyde seçilme hakkına sahip olması 1930’lu yıllara kadar uzanmaktadır. Aradan geçen süreçte kadınlar yerel siyasette istenilen düzeyde temsil edilmemiştir. 2000’li yıllardan sonra yerel siyasette kadınların önemi daha fazla vurgulanmıştır. Bu süreçte siyasi partiler, seçim programlarında kadınların temsili üzerine oldukça fazla yoğunlaşmışlardır. Bu çalışma, Türkiye’de kadınların yerel temsil düzeyleri üzerinde odaklanmaktadır. Çalışmanın amacı, siyasi partilerin kadınların siyasal katılımına ilişkin söylemleriyle bu yöndeki uygulamaları arasında bir fark olup olmadığının ikincil veriler üzerinden ortaya konulmasıdır. Ayrıca son yirmi yılda kadınların yerel siyasetteki temsil oranlarındaki değişimin belirlenmesi de amaçlanmıştır. Sonuçta, parti söylemlerinin aksine, kadınların yerel siyasette yeteri kadar temsil edilmedikleri anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel siyaset, kadın, temsil, yerel seçimler, katılım.

ABSTRACT: Modern democracies in the 21st century are explained by the level of development of local democracy. One of the easiest and most effective ways to participate in politics is to participate in local politics. In order to develop local democracy, the channels of participation of the local people should be made open. Sufficient involvement of women in decision-making processes increases the level of local democracy. Womens having right right to be elected at the local level in Turkey goes back to the 1930s. In the meantime, women have not been represented at the desired level in local politics today. In the 2000's, the importance of women in local politics has been emphasized more. During this period, political parties concentrated on the representation of women in their election programs. This study focuses on the local representation levels of women in Turkey. The study aims to reveal whether there is any difference between discourse and practices of political parties, on women's political participation through secondary data. In addition, this studies other aim is to determine the change in women's representation in local politics in the last twenty years. As a result, it has been understood that, unlike party discourses, women were not sufficiently represented in local politics.

Keywords: Local politics, woman, representation, local elections, participation.

1.GİRİŞ

Demokratik toplumlarda karar mekanizmalarına vatandaşların mümkün olduğunca fazla katılması önemsenmektedir. Bu gerçeklik, uygulama sahası bulsun ya da bulmasın hemen hemen bütün toplumlar tarafından da kabul edilmektedir. Dünya nüfusunun hemen hemen yarısını oluşturan kadınların, yeterli düzeyde karar süreçlerinde yer almadığı veya temsil edilmediği görülmektedir. Dünyada çeşitli şekillerde kota uygulamaları ile kadınların yerel siyaset içerisinde yer alması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Türkiye’de yerel siyasette kadınların bireysel katılımı noktasında herhangi bir sorun görülmemektedir. Fakat kadınların karar mekanizmalarında yeterli düzeyde temsil edilmediği çeşitli raporlar ile ortaya konulmaktadır.¹ Bu durumun ortaya çıkmasında kadınlara biçilen rolün en etkili argümanlardan biri olduğu söylenebilir. Ataerkil aile yapısının ülkenin önemli bir kısmında varlığını muhafaza ettiği düşünüldüğünde kadınların rolünün farklılaşması kolay olmamaktadır. Özellikle küçük yerleşim yerlerinde ve daha az gelişmiş yörelerde bu farklılık kendisini iyice göstermektedir. Küçük yerleşim birimlerinin sayıca fazla olması, kadınların geleneksel rolünden uzaklaşmasına ket vurmaktadır (Başçı, 2015: 283). Nitekim kadınların yürütmüş oldukları faaliyetler genellikle özel alanda kalmakta ve kamusal alana geçiş sağlanamamaktadır (Derdiyok, 2014).

Kadınların yerel siyasette daha az etkin olmasını sadece geleneksel rolleri üzerinden açıklamak yetersizdir. Bunun yanında kadınların eğitim düzeyinin istenilen düzeyde olmadığı ülkelerde katılımın da azaldığı görülmektedir. Nitekim eğitim düzeyi arttıkça vatandaşların sorumluluklarının daha fazla bilincinde olduğu, kendisini toplumun bir parçası olarak gördüğü kabul edilmektedir. Türkiye’de kadınların eğitim düzeyleri itibariyle erkeklerin gerisinde yer almalarının² da onların siyasal katılımlarını sınırladığı söylenebilir. Bunun yanında siyasal katılmayı etkileyen gelir düzeyi, yaş, meslek gibi parametreler de kadınların katılma ve temsil süreçlerini etkilemektedir.

Toplumsal cinsiyet açısından ele alınabilecek bu hususa siyasi partiler tarafından bir çözüm getirilememiştir. Bu durumun ispatını yerel seçimlerde kadınların temsil oranları ortaya koymaktadır. Gerek

---

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz.: World Economic Forum, “Global Gender Gap Report 2020”, weforum.org, 2020.

² Ayrıntılı bilgi için bkz.: tuik.gov.tr/tr, “İstatistiklerle Kadın”, 2020.

ulusal gerekse de yerel düzeyde kadınların temsilinin Avrupa örneğinden çok uzakta olduğu bilinmektedir. Bu noktada karar vericiler yeterli düzeyde konuyu gündeme getirmeyip yasal düzenlemeler yapmamışlardır. Siyasi partiler, genellikle seçim dönemlerinde kadınlara yönelik söylemleri ile kadınların yerel siyaset içerisinde daha fazla yer alması gerektiğini belirtmektedir. Gerçekte ise siyasi partiler kadınların temsili noktasında isteksiz tutumlarını sürdürmektedir.

Kadınların temsili ve siyaset alanı içerisinde daha fazla yer alması için KADEM (Kadın ve Demokrasi Derneği) ve KADER (Kadın Adayları Destekleme Derneği) gibi sivil toplum kuruluşları, kadınların siyasal motivasyonunu artıracak çeşitli konferans, sempozyum, panel vb. faaliyetlere imza atmaktadır. Bunun yanında yazılı ve görsel basın ile süreli ve süresiz pek çok yayımla da kadınların siyasal meselelere ilgi duyması amaçlanmaktadır. Yine kadınların siyasal temsili ile ilgilenen pek çok akademisyenin (Alkan, 2004; Sitembölükbaşı, 2007; Sumbas, 2015; Çağlar, 2011; Keser vd, 2021; Yıldırım, 2019; Şahnagil, 2018; Gökkulu, 2013; Oruç ve Bayrakçı, 2018) sorunun farklı yönlerine vurgu yaptığı görülmektedir.

Siyasi partilerin “kadın” söylemi, 2000 sonrası yapılan yerel seçimlerde kadınların temsilini nasıl etkilemiştir? sorusu bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Araştırma, herhangi bir il sınırlamasına gidilmeden Türkiye’deki bütün iller ekseninde tasarlanmıştır. Araştırmada; siyasi partilerin, kadınların siyasal temsiline ilişkin söylemlerinin 2000 sonrası yapılan yerel seçimlere nasıl yansıdığı belirlenmesi amaçlanmıştır. İkincil veriler derlenerek analiz edilmiş, kadınların siyasal temsiline ilişkin öneriler sunulmuştur.

2. SİYASAL KATILMA, TEMSİL VE KADIN

Çağdaş demokrasilerde üzerinde en fazla durulan konulardan biri siyasal katılımdır. Siyasal katılma, siyasal sistemin işleyişi karşısında vatandaşların takındıkları tavırları göstermektedir (Kapani, 2018: 144). Roskin, Cord, Medeiros ve Jones (2018: 21)’nin “*Siz siyasetle ilgilenmez ve katılmazsanız, diğerleri ilgilenir ve katılır ve sizin hayatınızı idare edecek kuralları etkiler. Siyasetle ilgilenen ve siyasete katılanlar bizi bir yabancı toprakta harbe mi sürükleyecek? Bu harpte kim savaşmak zorunda kalacak? Sen. Belli vatandaşları ve şirketleri kayırmak için vergi kanunlarını mı değiştirecek? Diğerlerinin ödemekten kaçındığı vergileri kim ödeyecek? Sen. Maliyetleri öngörülenin çok ötesine taşıyacak devlet harcama programları mı geliştirecekler? Öyleyse bu maliyetleri kim üstlenecek? Sen.*” şeklindeki ifadeleri,

siyasal katılmanın birey ve toplum yaşamındaki önemine işaret etmektedir.

Siyasal katılma, sadece oy kullanmaya indirgenemeyecek kadar geniş bir kavramdır.³ Kavram, karar alma mekanizmalarını sürekli olarak tüketmeyi içerisinde barındırmaktadır. Demokrasinin gelişebilmesi, ancak siyasal katılmanın tam olarak sağlanması ile mümkün hale gelmektedir (Koçak ve Bektaş, 2019: 110). Çeşitli düzeylerde gerçekleşebilecek siyasal katılmanın en ileri düzeyi içerisinde temsil yer almaktadır (Kapani, 2018: 145). Türk Dil Kurumu tarafından çıkartılan Türkçe Sözlük'te temsil, "birinin veya bir topluluğun adına davranma" şeklinde ifade edilmiştir (TDK Türkçe Sözlük, 13.08.2020). Siyasal temsil, en basit şekilde seçilmiş yöneticiler ile seçilenler arasındaki ilişkiyi tanımlamaktadır. Temsilciler vatandaş namına hareket etmektedirler. Vatandaşlar, seslerini, fikirlerini, bakış açılarını kamu politikası oluşturma süreçlerine temsilcileri vasıtasıyla ulaştırmaktadır (Pitkin, 1967). Dolayısıyla, siyasal temsil, devlet yönetiminin her kademesindeki seçilmiş görevlilerin alacağı politik kararları içermektedir (Eulau vd., 1959).

Siyasal katılmayı; psikolojik, sosyo-ekonomik ve siyasal faktörler etkilemektedir. Psikolojik faktörlerden kastedilen bireyin siyasal meselelere karşı takınmış olduğu tavrıdır. Dolayısıyla, bireyin kişisel özellikleri siyasal katılmayı etkilemektedir. Birey eğer siyasal meselelere ilgi duyarsa katılma kanallarını tüketmeye başlamaktadır. Ayrıca bireyin kendi tutum ve davranışlarıyla sistemin işleyişine etki edebileceğine inanması gerekmektedir. Girişimci yapıya sahip olan birey, siyasal meselelere entegre olmak için istekli olmaktadır. Aksi durumda bireyin yaşadığı topluma yabancılaşması söz konusu olabilir. Dolayısıyla birey kendisini siyasal sistemin bir parçası olarak değerlendirmez ve katılım mekanizmalarına başvurmaz (Dursun, 2012: 249-250). Siyasal faktörler, bireyin içerisinde bulunduğu siyasal ve hukuki sistemin kurallarına adapte olması ile ilgilidir. Parti sistemi, seçim sistemi gibi değişkenler siyasal katılma düzeyini etkilemektedir (Dursun, 2012: 250-252). Sosyo-ekonomik faktörler ise; aile, eğitim, meslek, gelir düzeyi, yerleşim yeri, yaş, medya ve cinsiyet şeklinde ifade edilebilir (Kapani, 2018: 145-146).

Temsil teorisi, cinsiyet, ırk ve diğer kimliklerden bağımsız olarak bütün vatandaşların aynı fırsata sahip olmasını öne sürmektedir. Bu

---

³ Temsil kavramının anlaşılabilir kalmasının nedeni kavramın sürekli olarak tek yönü (siyasi aktörler) üzerinde konuşulmasıdır. Farklı temsil biçimlerinin birbirleriyle hangi noktada ilişki içerisinde oldukları açık değildir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Andrew Rehfeld, "Towards a General Theory of Political Representation," *The Journal of Politics*, 2006, 68: 1-21.

açıdan değerlendirildiğinde kadınların siyasal kurumlara girişi, eşit temsil meselesidir. Sağlıklı bir siyasal sistemin varlığı ve halkın refahı için kadınların siyasal kurumlarda çok daha fazla rol alması gerekmektedir (Rai, 2014: 7). Bu noktada iki görüş söz konusudur. İlk görüşe göre meclislerde erkek ya da kadın kimin olduğunun bir önemi yoktur; çünkü seçilenler bütün toplumu temsil etmektedir. Kadınları karar verici konuma getirmek için girişilen çabalar anlaşılabilir görülmemektedir. İkinci görüşe göre ise, kadınlar tıpkı erkekler gibi toplumun bir parçasıdır. Dolayısıyla temsilde cinsiyet eşitliği ekseninde kadınların daha fazla siyasal mekanizmalarda yer alması gerekmektedir. Nitekim kadın-erkek temsilindeki farklılaşmanın önem taşımadığı yönündeki yaklaşım, uygulamada karşılık bulmamaktadır. Kadınların kendilerine özgü sorunları vardır ve bu sorunlara en iyi çözümü kendileri bulmaktadır (Demir, 2015: 37). Ramezz de (2018: 1-2) benzer görüşlere sahiptir. Ona göre demokrasi, çeşitli grupların toplumsal konularda yönetime katılmaları için eşit fırsatlar sunmaktadır. Fakat siyasal meselelerde erkeklerin baskın rolü bulunmaktadır. Bu nedenle, kadınların yerel birimlere seçilmemesi durumunda karar alma süreçlerinin ciddi bir biçimde kısıtlanacağı varsayılabilir. Kadınların yerel birimlerde yer alması, yerel politikaların hemcinslerinin ihtiyaçlarına, isteklerine ve beklentilerine göre şekillenmesine yardımcı olur. Yine Panday (2008: 490-491), kadınların düşük düzeyde temsil edilmesinin demokrasi üzerinde kritik etkileri olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre, nüfusun yarısını oluşturan kadınların temsili eksik kalırsa demokrasinin geçerliliği ve güvenilirliği de sekteye uğrayacaktır. Bu açıdan kadınların siyasal katılımının sağlanması, gerçek anlamda demokrasinin gelişmesine hizmet edecektir. Benzer şekilde yerel birimlerin temsilcileri, demokratik fikirler etrafında daha eşit bir anlayışla seçildiği takdirde sosyo-ekonomik özgürleşme de sağlanacaktır (Saidul Huq, 2016). Yine kadınların daha fazla özgüven kazanmaları, siyasal süreçlerin içerisinde aktif katılmaları ve temsil edilmeleri ile gerçekleşecektir (Rai, 2014: 7).

Yerel siyasette kadınların daha fazla yer almasının gerekliliği, aynı zamanda yerel hizmet sunumunda karşımıza çıkmaktadır. Yerel birimler tarafından yerine getirilemeyen pek çok hizmetin kadınlar tarafından ikame edildiği bilinmektedir. Bu bakımdan kadınların, kamu hizmetlerinin sürdürülmesini sağlamanın yanında bu hizmetlerin maliyetlerini de aşağıya çektiği söylenebilir. Durum böyleyken kadınların yerel topluluklar içerisindeki konumlarının aktif hale getirilmesi gerekmektedir. Yerel temsilcilere aktarılan yetki ve sorumlulukların tek bir cinse aktarılması kadınlara özgü problemlerin göz ardı edilmesine neden olabilir (Alkan, 2004). Bunun yanında yerel süreçlere katılımın daha kolay gerçekleşeceği de göz önünde

bulundurulduğunda yerel demokrasinin gelişmesi ve yerel siyasetin hak ettiği yere ulaşabilmesi için yerel düzeyde kadınların temsilinin artırılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Yaylı ve Eroğlu, 2015: 520).

Kadınlar, gerek ekonomik gerekse siyasal konularda erkeklere oranla birtakım dezavantajlara sahiptirler. Teorik olarak kadınlar erkekler ile eşit siyasal haklara sahip olmalarına rağmen uygulama safhasında kadınların siyasete katılma hususunda sahip olduğu ekonomik ve sosyal eşitsizlikler, onların siyasete katılma yeteneğini engellemektedir. (Phillips, 1995). Kadınların politik ve sosyo-ekonomik statüsünün iyileşmesi ancak karar alma ve politika geliştirme süreçlerine daha fazla dâhil olduklarında gelişecektir. Bunun yanında, yerel kadın siyasetçilerin, kadın hareketlerine aktif bir şekilde katılmaları ile kadınların karşılaştıkları sorunların farkında olmaları (iknowpolitics.org, 2021), kadınların neden yerel siyasette daha fazla yer alması gerektiği sorusunu cevaplandırmaktadır.

Kota uygulamaları ile kadınların siyasal temsilinin artırılması amaçlanmaktadır. Bu şekilde yeterli düzeyde temsil imkânı bulmayan kadınların temsil oranlarının artırılması düşünülmektedir. Kota uygulamaları ile siyasal kararlar alınırken cinsiyet eşitliği açısından denge sağlanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca eşit haklara sahip olan kadınların ve erkeklerin eşit temsili yönünde çabaları göstermektedir (Dahlerup, 2005: 141-144). Bir başka deyişle, siyasetteki kadınların sayısının yavaş bir şekilde arttığı göz önünde bulundurulduğunda siyasal kurumlarda cinsiyet dengesine hızlı bir şekilde ulaşmak için kota mekanizması, sürece önemli katkılar sunabilecektir (IDEA, 2009).

Kadınların siyaset içerisinde yer alması hususunda farklı kota uygulamaları söz konusudur. Sabit kota uygulaması ile eksik temsile sahip cinsin dezavantajlı durumunu ortadan kaldırmak için belirli oranda sandalye ayrılmaktadır. Oranlı kota uygulaması ile her bir cinsin siyasi parti içerisindeki ağırlığı oranında temsil edilmesi öngörülmüştür. Söz konusu şekilde dezavantajlı cinsin parti içerisinde daha fazla yer alması teşvik edilmektedir. Boş koltuk kotası ile kadınlara ayrılan koltukların çeşitli nedenler ile doldurulamaması durumunda erkekler tarafından doldurulmasının engellenmesi sağlanmaktadır. Bu uygulamayla belirli sayıda koltuk, kadınlar için ayrılır ve kadın adaylar haricinde bu koltukların doldurulması söz konusu değildir. Böylece kadınların aday listelerinin en üst sıralarında yer alması sağlanmış olmaktadır. Zira ilgili siyasi parti ya kadın adayla koltuğu dolduracaktır ya da koltuk boş kalacaktır. Derece sıralamalı kota uygulaması ise, kadınların belirli oranda temsilinin yanında listelerin cinsiyet dengesini gözeterek şekilde hazırlanması şartını

koşmaktadır. Son olarak seçim çevresi kotası ile de kadınların temsili artırılabilir. Birden fazla temsilcinin seçildiği seçim çevrelerinde en çok oyu alan kadın adayın ya da en çok oyu alan siyasi partinin kadın adayının seçilmesinin garanti edilmesi söz konusudur (Sitembölükbaşı, 2007: 15-16).

Kota düzenlemelerinin uygulamada karşılık bulup bulmadığı önemli bir sorun olarak görülmektedir. Gerek ulusal mevzuat anlamında gerekse de parti içi düzenlemeler ile kadınlara yönelik kota uygulamalarının varlığı pek çok ülkede söz konusudur.⁴ Fakat bu düzenlemeler uygulamada yeterli düzeyde karşılık bulmakta mıdır? Nitekim kota düzenlemelerinin tek tip olmadığı da bilinmektedir. Gerek ulusal gerekse yerel düzeyde kadınlara koltuk ayrılması söz konusu ise kadınların temsiline artacağı düşünülebilir. Bunun yanında gösterilen adayların belirli bir yüzdelik diliminin kadın adaylardan oluşması, kanaatimizce uygulamada yeterli düzeyde karşılık bulmayacaktır. Siyasi partilerin, belediye başkanı ve yerel meclisler için oluşturulan kotaları, nispeten belediye başkanı/meclis üyesi seçilme potansiyeli düşük yerlerde doldurabilecekleri söylenebilir.⁵ Günümüzde kadınların temsiline istenilen düzeye gelememesi de bu durumu doğrular niteliktedir.

3. KADINLARIN SİYASİ KATILIMINA İLİŞKİN DÜNYA UYGULAMALARI

21. yüzyılda sosyal bilimlerde alanında, “kadınlar” en önemli çalışma konularından birini oluşturmaktadır. Bu çalışmaların temelinde kadınların dezavantajlı konumunun iyileştirilmesi yatmaktadır. Kadınların dezavantajlı olarak değerlendirilebileceği hususlardan bir tanesi de siyasal temsil meselesidir. Gerek ulusal gerekse uluslararası alanda yapılan çalışmalar ile ülkelerin kadınların temsili noktasında durumları ortaya konulmaktadır. Kadınların temsil noktasındaki yetersizlik düzeylerinin tespit edilmesi yönündeki çalışmalar, kadın temsiline geliştirilmesine katkı sunması ve bir çıkış noktası olması bakımından önem taşımaktadır.

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz.: “The Quota System” socintwomen.org/, 2021.

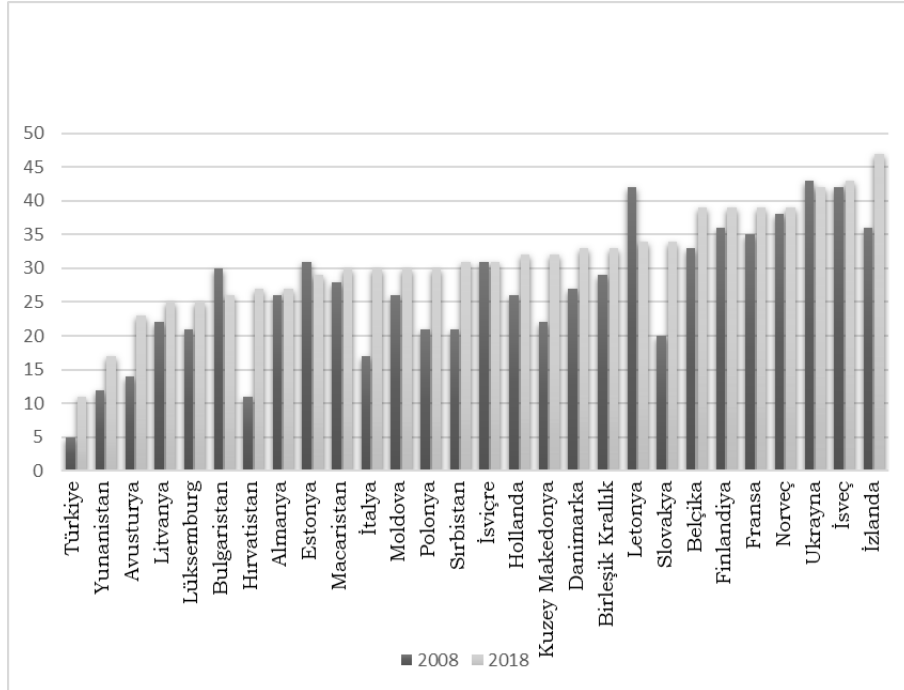
⁵ Örneğin, Türkiye’de 31 Mart 2019 yılında gerçekleşen yerel seçimlerde kadınların belediye başkanlığı aday sayısı ile belediye başkanı olan kadınların sayısı arasındaki fark hayli dikkat çekicidir. 8257 belediye başkanı aday içerisinden kadın belediye başkan adaylarının sayısı sadece 652’dir. Söz konusu 652 adaydan sadece 44 kadın belediye başkanı olmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz.: KADER, 2019 Yerel Seçimlerine Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Bakmak. İstanbul: Kadın Adayları Destekleme Derneği Yayınları, 2020.

Dünyada kadınların siyasal temsilinin kısmi bir iyileşme sağladığı belirtilmektedir. Dünya Ekonomik Formunun yayınladığı 2020 Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi'nde parlamentolardaki kadınların sayısının arttığı belirtilmiştir. Buna rağmen kadınların temsil oranının %25 civarında olduğu, bakanlık gibi daha üst temsil makamlarında oranın düştüğü, bazı ülkelerde kadınların neredeyse hiç temsil edilmediği ifade edilmiştir. Türkiye kadınların siyasal temsilinde 153 ülke arasında 109. sırada yer almıştır (WEF, 2019). Bu noktada kadınların siyasal yetkilendirme açısından gerek dünyada gerekse de Türkiye'de yetersiz şekilde temsil edildiği söylenebilir.

Kadınların yerel siyaset içerisinde hangi düzeyde yer aldığını ortaya koymaya yönelik uluslararası alanda çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmalardan bir tanesi Sundström tarafından yapılmıştır. Sundström, (2013) 30 Avrupa ülkesini kapsayan araştırmasında yerel meclislerde kadınların temsil oranını araştırmıştır. Çalışmanın verilerine göre İskandinav ülkelerinin yerel meclislerde kadınlara daha fazla yer verdiği görülmüştür. Araştırmada kadınların yerel meclislerde temsil oranı bahsi geçen ülkelerde %13 ile %43,2 arasında değişmektedir. Kadınlara yerel meclislerinde en fazla yer veren ülke İsveç iken en az yer veren ülke Hırvatistan olmuştur.

Grafik 1: Avrupa Ülkelerinde Kadın Meclis Üyelerinin Yüzdolik Değişimi

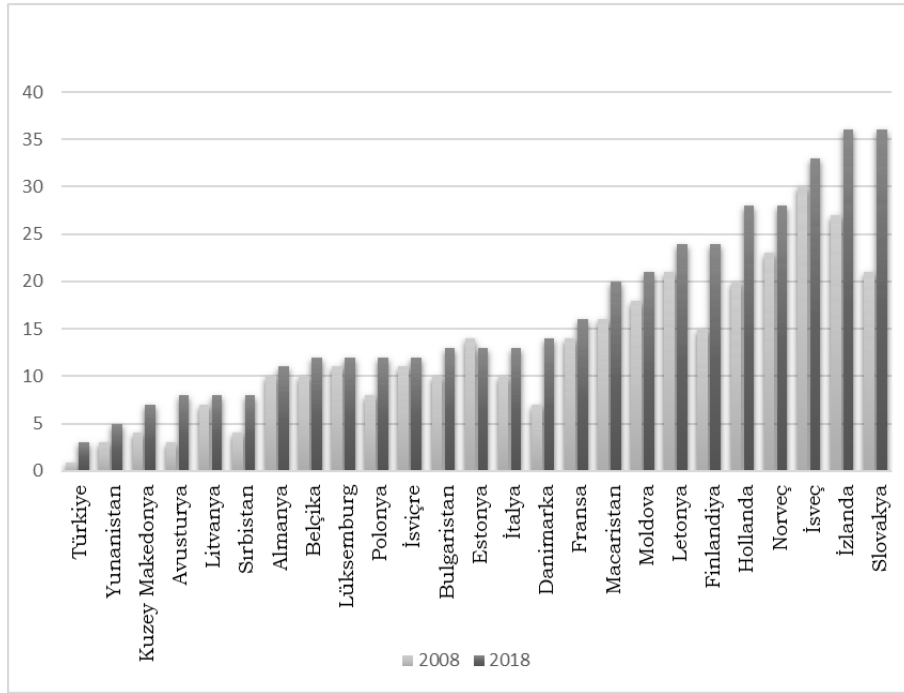

Kaynak: Council of European Municipalities and Regions, “Women in Politics”, Brussels, 2019, p. 5, ccre.org/, 2020.

2019 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada, 2008-2018 yılları arasında 28 Avrupa ülkesinde kadınların yerel meclislerdeki temsil oranındaki değişim ele alınmıştır. Söz konusu ülkelerin 20 tanesi Avrupa Birliği ülkesidir. Bu çalışmada, ilgili ülkelerin çoğunda kadınların temsilinde iyileşmeler söz konusudur. On yıllık süreçte kadınların belediye meclis üyesi olarak seçilme oranı yaklaşık olarak %15 artmıştır. İzlanda, İsveç ve Ukrayna gibi ülkelerin yerel meclislerinde kadınların temsil oranı %40'ın üzerindedir. On yıllık süreçte yerel meclislerde kadınların temsil oranının düştüğü ülkeler, Litvanya, Ukrayna, Estonya ve Bulgaristan olmuştur. Türkiye ise 28 ülke içerisinde sonuncu sırada yer almaktadır. Türkiye’de oransal anlamda her ne kadar iki katından fazla bir iyileşme söz konusu olsa da istenilen düzeyin çok gerisinde olduğu diğer ülkeler ile kıyasladığımızda ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de kadınların temsilinin

iyileşmesi noktasında çabalar var olmakla birlikte, bu çabaların temsilde adaleti sağlayacak seviyenin gerisinde olduğu görülmektedir.

Grafik 2: Avrupa Ülkelerinde Kadın Belediye Başkanlarının Yüzdelerdeki Değişimi

Kaynak: Council of European Municipalities and Regions, “Women in Politics”, Brussels, 2019, p. 7, ccre.org/, 2020.

On yıllık süreçte kadın belediye başkanlarının temsil durumlarına bakıldığında, söz konusu ülkelerde Estonya hariç iyileşmeler gözükmemektedir. Bu durum, yerel siyasette cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından önemli bir gelişmedir. Bunun yanında kadın belediye başkanlarının oransal değişiminin meclis üyeliğine göre daha hızlı arttığı görülmektedir. Ne var ki kadın belediye başkanlarının en fazla seçildiği Slovakya, İzlanda ve İsveç gibi ülkelerde dahi tam bir eşitliğin sağlanamadığı görülmektedir. Söz konusu ülkelerde kadınların belediye başkanı olarak temsil oranı %30’un üzerine çıkabilmiştir. Kadın belediye başkanlarının oranında 25 ülke içerisinde temsil düzeyi en düşük ülke olarak Türkiye görülmektedir. On yıllık süreçte Türkiye’de belediye başkanı oranında yaşanan değişim %5’in altında kalmıştır.

4. TÜRKİYE’DE 2000 SONRASI YEREL SEÇİMLERDE KADIN ÜYELERE İLİŞKİN VERİLER

Türkiye’de kadınların siyasette yerini pek çok Avrupa ülkesine göre daha erken aldığı bilinmektedir.⁶ Cumhuriyet döneminde modernleşme çabalarının bir ürünü olarak kadınların siyasal, sosyal ve ekonomik anlamda kazanımlar elde etmesi önemsenmiştir. 1923 yılında “Kadınlar Halk Fırkası” adıyla bir parti kurulmuştur. Bu partinin başkanlığını yine bir kadın yapmıştır. Daha sonra 1924 yılında parti “Türk Kadınlar Birliği” adında bir dernek olarak faaliyetlerini sürdürmüştür, 1935 yılında kadınların seçme ve seçilme hakkı elde etmesiyle birlikte faaliyetlerine son vermiştir (Konan, 2011: 165-166).

1924 Tevhidi Tedrisat Kanunu, 1925 Kıyafet Kanunu ve 1926 Medeni Kanunu’nun kabulü ile kadınlar siyaset sahnesi içerisinde kendilerine yer edinmeye başlamışlardır (KADER, 2020: 8). 1930 yılında Belediye Kanunu ekseninde kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. 1930 yılında yapılan düzenleme ile birlikte oy kullanma şartı “Türk olma” şeklinde düzenlenmiştir. Yine 1934 yılında kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. Kadınların seçme ve seçilme hakkına sahip olması, hem toplumsal cinsiyet eşitliğini hem de kadınların karar süreçlerini tüketmesini sağlamıştır (Ayata ve Ergun, 1998: 18). 1935 genel seçimlerinde 18 kadın milletvekilinin seçildiği bilinmektedir.

1950’li yıllara gelindiğinde kadınların siyaset içerisindeki etkinliği çok partili hayat ile birlikte azalmıştır. Bunun yanında 1950 yılında yapılan yerel seçimlerde Müfide İlhan ilk kadın belediye başkanı olmuştur (Bozkurt ve Bozkurt, 2014: 53). 1970 yılında Türkan Akyol ilk kadın bakan seçilerek siyaset içerisinde kadınların temsilinde yeni bir perde açmıştır (Çerezci, 2018).

1980’li yıllar ile birlikte kadınların siyaset sahnesinde daha fazla yer almaya başladığı görülmektedir. 1990 yılında Türkiye’de Tansu Çiller ilk kadın başbakan olarak kadınların gerek toplumsal gerekse de siyasal yönden güçlenmesinde öncü rollerden birini üstlenmiştir. Fakat kadınların siyasete katılım ve temsil konularında problemlerinin devam ettiği de görülmektedir (KADER, 2020: 9).

Türkiye’de yerel seçimlerde kadın söylemi, siyasi partilerin seçim propagandalarında sıkça üzerinde durdukları bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların yerel siyasette yeterli düzeyde ve

---

⁶ Dünyada kadınlara seçme ve seçilme hakkının verildiği tarihler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: <https://www.infoplease.com/>, 2020.

aktif şekilde yer alması gerektiği üzerine yoğunlaşan söylemlerin uygulamada karşılık bulmadığı görülmektedir.

Tablo 1: 2004 Yerel Seçimlerinde Seçilen Kadın Adayların Sayısı ve Oransal Dağılımı

	Kadın	Erkek	Kadın Temsil Oranı (Yüzde)	Erkek Temsil Oranı (Yüzde)
Belediye Başkan Sayısı	18	3207	0,56	99,44
Belediye Meclisi Üye Sayısı	834	33643	2,42	97,58
İl Genel Meclisi Üye Sayısı	58	3150	1,81	98,19

Kaynak: Tablonun hazırlanmasında Yüksek Seçim Kurulu (YSK) verilerinden yararlanılmıştır.

2004 yerel seçimleri sonucunda 1 kadın il belediye başkanın var olduğu bilinmektedir.⁷ Oransal olarak ifade edildiğinde kadınların il belediye başkanı olarak %0,81 oranında temsil edildiği söylenebilir. Geriye kalan 17 belediye başkanlığında kadınlar ilçe düzeyinde başkanlık yapmışlardır. 2004 yerel seçimlerinde 16 büyükşehir belediye başkanından hiçbiri kadın değildir. Bu noktada 2000'li yılların başında kadınların yerel siyaset arenası içerisinde belediye başkanı olarak yeterli düzeyde kendine yer bulamadığı görülmektedir.

Türkiye'de il düzeyinde belediye başkanı olarak kendisine yer bulamayan kadınlar, ilçe belediye başkanı olarak da istenilen seviyede temsil edilmemiştir. Tablo 1'de görüldüğü üzere 2004 yerel seçimlerinde, 3225 belediye başkanlığından sadece 18'i (1 tanesi il belediye başkanı olmak üzere) kadın belediye başkanı olmuştur. Bir başka deyişle kadınların 2004 yerel seçimlerinde belediye başkanı olarak temsil düzeyi sadece %0,56 olmuştur. Aynı durumun belediye meclis üye sayılarında ve il genel meclisi üye sayılarında da var olduğu görülmektedir. Kadınların belediye meclislerinde temsil oranı, belediye meclislerinde %2,42 iken il genel meclislerinde bu oran %1,81 seviyesine kadar çekilmektedir.

⁷ 2004 yerel seçimlerinde il düzeyinde seçilen tek kadın belediye başkanı Sosyal Demokrat Halkçı Parti'den (SHP) Tunceli Belediye Başkanı seçilen Songül Erol Abdil'dir.

Tablo 2: 2009 Yerel Seçimlerinde Seçilen Kadın Adayların Sayısı ve Oransal Dağılımı

	Kadın	Erkek	Kadın Temsil Oranı (Yüzde)	Erkek Temsil Oranı (Yüzde)
Belediye Başkan Sayısı	27	2921	0,92	99,08
Belediye Meclisi Üye Sayısı	1340	30450	4,22	95,78
İl Genel Meclisi Üye Sayısı	110	3269	3,26	96,74

Kaynak: Tablonun hazırlanmasında Yüksek Seçim Kurulu (YSK) verilerinden yararlanılmıştır.

2009 yerel seçim sonuçları ile kadınların temsili noktasında anlamlı bir artış yoktur. Bu seçimlerle beraber 2 kadın il belediye başkanı seçilmiştir.⁸ Kadınların il düzeyinde belediye başkanı olarak temsil edilme oranı %2,47 olmuştur. 2009 yerel seçimlerinde 16 büyükşehir belediye başkanlığından hiçbiri kadın değildir. Genel olarak değerlendirildiğinde, 2009 yerel seçimlerine kadınların temsilinde 2004 yerel seçimlerinden farklı bir sonuç söz konusu olmamıştır. Tablo 2'den de görüleceği üzere 2948 belediye başkanlığı koltuğundan sadece 27 tanesinin sahibi kadınlar olabilmıştır. Belediye başkanı düzeyinde kadınların temsil oranı 2009 yerel seçimlerinde sadece %0,92 düzeyinde kalmıştır. Dikkat çekici şekilde ifade edecek olursak seçilen 100 belediye başkanından sadece 1 tanesi kadın olabilmıştır. Benzer durum, belediye meclis üyelikleri ve il genel meclis üyelikleri için de söz konusudur. Kadınların 2009 yerel seçimlerinde belediye meclis üyeliği düzeyinde temsil oranı %4,22 iken il genel meclisi düzeyinde ise %3,26 olmuştur.

⁸ 2009 yerel seçimlerinde il düzeyinde seçilen kadın belediye başkanları; Cumhuriyet Halk Partisi'nden (CHP) Aydın Belediye Başkanı seçilen Özlem Çerçioğlu ve Demokratik Toplum Partisi'nden (DTP) Tunceli Belediye Başkanı seçilen Edibe Şahin'dir.

Tablo 3: 2014 Yerel Seçimlerinde Seçilen Kadın Adayların Sayısı ve Oransal Dağılımı

	Kadın	Erkek	Kadın Temsil Oranı (Yüzde)	Erkek Temsil Oranı (Yüzde)
Belediye Başkan Sayısı	40	1358	2,86	97,14
Belediye Meclisi Üye Sayısı	2198	18300	10,72	89,28
İl Genel Meclisi Üye Sayısı	60	1191	4,8	95,2

Kaynak: Tablonun hazırlanmasında Yüksek Seçim Kurulu (YSK) verilerinden yararlanılmıştır.

2014 yerel seçimlerinde kısmen de olsa kadınların temsilinde bir artış olmakla birlikte yine de cinsiyet eşitliğinin çok uzağında olduğu görülmektedir. 2014 yerel seçimleri ile birlikte il düzeyinde belediye başkanı seçilen kadınların sayısı 4'tür.⁹ Bir başka deyişle kadınların il düzeyinde temsil edilme oranı %4,94'tür. Büyükşehirlerde de 2000'li yıllarda ilk kez kadınların belediye başkanı olmaya başladığı seçim olarak 2014 yerel seçimleri dikkat çekmektedir. İl düzeyinde belediye başkanı olarak temsil edilen kadınlardan 3'ü büyükşehir belediye başkanı seçilmiştir. 2014 yerel seçimlerinde kadınların temsilinin genel durumuna baktığımızda Tablo 3'ten de anlaşılacağı üzere; 1398 belediye başkanından sadece 40 tanesi kadındır. Belediye başkanı sayısında kadınların temsil oranı sadece %2,86'dır. Aynı durum belediye ve il genel meclisi üyesi seçilme noktasında da karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar, belediye meclisinde %10,72'lik bir oranda temsil edilirken, il genel meclisi üyeliğinde bu oranın %4,8'e kadar gerilediği görülmektedir.

⁹ 2014 yerel seçimlerinde il düzeyinde seçilen kadın belediye başkanları; Adalet ve Kalkınma Partisi'nden (AK Parti) Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Fatma Şahin, Cumhuriyet Halk Partisi'nden (CHP) Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Özlem Çerçioğlu, Demokratik Toplum Partisi'nden (DTP) Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Gülşan Kışanak ve yine aynı partiden Hakkâri Belediye Başkanı seçilen Dilek Hatipoğlu'dur.

Tablo 4: 2019 Yerel Seçimlerinde Seçilen Kadın Adayların Sayısı ve Oransal Dağılımı

	Kadın	Erkek	Kadın Temsil Oranı (Yüzde)	Erkek Temsil Oranı (Yüzde)
Belediye Başkan Sayısı	41	1347	2,95	97,05
Belediye Meclisi Üye Sayısı	2284	18461	11	89
İl Genel Meclisi Üye Sayısı	48	1223	3,77	96,23

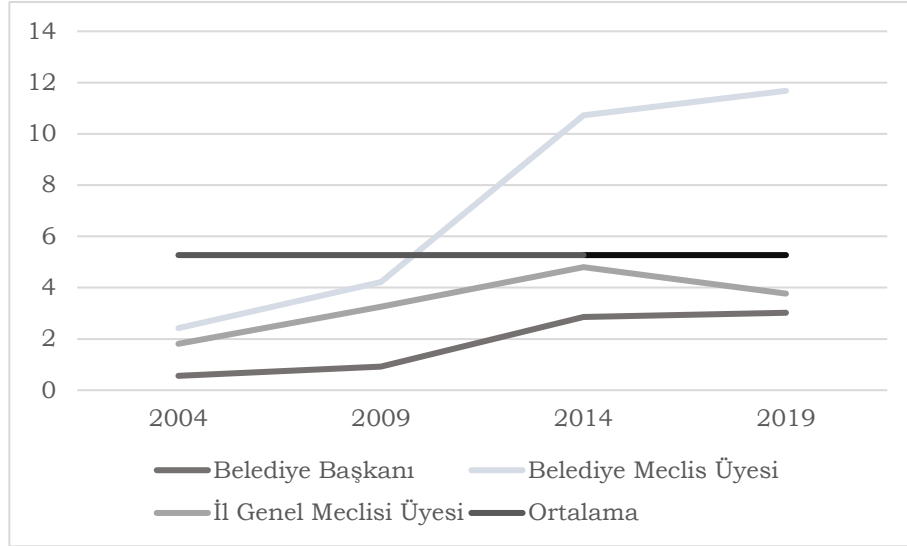
Kaynak: Tablonun hazırlanmasında Yüksek Seçim Kurulu (YSK) verilerinden yararlanılmıştır.

2019 yerel seçimlerinde kadınların temsilinde gözle görülür bir artışın yaşanmadığı söylenebilir. 2019 yerel seçimlerinde il düzeyindeki belediye başkan sayısı sadece 4'tür.¹⁰ Bir başka deyişle kadınların il düzeyinde belediye başkanı olarak temsil edilme oranı %4,94'tür. Kadın büyükşehir belediye başkanı sayısı ise 3'tür. Kadınların temsilinin 2019 yerel seçimlerinde genel durumuna baktığımızda Tablo 4'te de görüldüğü üzere 1388 başkanlık koltuğundan sadece 41'inde kadınlar yer alabilmiştir. Kadınların belediye başkanı olarak temsil oranının sadece %2,95 olduğu görülmektedir. Belediye ve il genel meclisi üyesi olarak kadınların temsil oranında da benzer durum söz konudur. Kadınlar, belediye meclis üyesi olarak sadece %11 oranında temsil edilirken, il genel meclisi üye oranının %3,77'ye kadar düştüğü görülmektedir.

¹⁰ 2019 yerel seçimlerinde il düzeyinde seçilen kadın belediye başkanları; Adalet ve Kalkınma Partisi'nden (AK Parti) Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Fatma Şahin, Cumhuriyet Halk Partisi'nden (CHP) Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Özlem Çerçioğlu, Halkların Demokratik Partisi'nden (HDP) Van Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Bedia Özgökçe Ertan ve yine aynı partiden Siirt Belediye Başkanı seçilen Berivan Helen Işık'tır.

Grafik 3: 2000 Sonrası Yerel Seçimlerinde Kadın Temsilinde Yaşanan Değişim

Türkiye’de kadınların yerel siyasette belediye başkanı, belediye meclis üyesi ve il genel meclisi temsilinde yaşanan değişim Grafik 3’te görülmektedir. 2009-2014 yılları arasında kadınların yerel siyasete katılımında oransal anlamda bir hızlanma söz konusudur. Fakat 2019 yerel seçimleri ile birlikte kadınlar, il genel meclislerinde daha az oranda temsil edilmeye başlamıştır. Kadınların belediye başkanı ve belediye meclis üyesi olarak temsil noktasında da artış hızının yavaşladığını söyleyebiliriz.

Yerel siyasette kadınların daha fazla temsil edilmesi gerekliliği üzerine tartışmaların son dört yerel seçimde karşılık bulmadığını söyleyebiliriz. Kadınların temsilinin artırılması için kısmi olarak iyileşmeler söz konusu olsa da yukarıda belirtmiş olduğumuz gibi bu iyileştirmelerin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bunun yanında kadınların temsilinin gerekli istikrardan da uzak olduğu söylenebilir. Kadınlar, 2000 sonrası yerel seçimlerinde ortalama %5,27 ile temsil edilmişlerdir. Kadınların temsilinin en yüksek olduğu yerel seçimler 2019 yerel seçimleridir. 2004-2019 yılları arasında kadınların temsiline yönelik istatistik veriler, hangi taraftan okunursa okunsun istenilen düzeyin çok uzağındadır.

Gerek ulusal gerekse de yerel düzeyde 1930’lu yıllarda edinilen siyasal kazanımlar, günümüzde temsil anlamında yeterli düzeyde

geliştirilememiştir. Her ne kadar 2000’li yıllardan sonra kadınların siyasal temsili noktasında az da olsa bir iyileşme söz konusu olsa da Türkiye’nin Avrupa örneklerinin çok gerisinde olduğu görülmektedir. Halbuki yerel demokrasi ve siyasete, ulusal düzeyde yönetici yetiştirilmesinde önemli işlevler yüklenmektedir. Ulusal düzeyde kadınların daha fazla temsil edilmesinin önündeki en büyük engel, yerel siyasette kadınların yeterli düzeyde temsil edilmemesidir. Kadınların yerel siyasette istenilen düzeyde yer bulamamasının temel nedeni olarak da toplumsal cinsiyet rolleri görülmektedir.

5. SONUÇ

Dünya nüfusunun hızlı bir şekilde artışı göz önünde bulundurulduğunda siyasal temsil ve dolayısıyla yerel temsilin önemi her geçen gün artmaktadır. Yerel birimlerin görev, yetki ve sorumluluk açısından daha güçlü olmaları gerektiği üzerine hemen hemen görüş birliği söz konusudur. Fakat yerel birimlerin sahip olduğu “sempati”nin daha ileri düzeye ulaşabilmesi için “demokrasi okulu” niteliğindeki bu birimlerde kadınların daha fazla temsil edilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de kadınların yerel siyasette düşük seviyede temsil edilmesi, iki temel hareket noktası üzerinden okunabilir. Bu hususlar cinsiyet eşitsizliği ve toplumun ataerkil yapısıdır. Söz konusu anlayış, kadınların gerçek manada temsilini olumsuz yönde etkilemektedir. Erkek egemen bir yerel siyaset anlayışının kadınların farklı gereksinimlerinin göz ardı edilmesine neden olabileceği söylenebilir. Nüfusun hemen hemen yarısını oluşturan kadınların yerel siyaset içerisinde yer alması, sosyo-ekonomik eşitsizliklerin ortadan kalkmasına hizmet edebilir. Nitekim kadınların sosyal ve ekonomik yaşamdaki rollerinin siyasal temsil düzeyleri üzerinde etkileri bulunmaktadır. Belirli bir gelir düzeyine sahip, yeterli düzeyde eğitim görmüş ve ataerkil aile yapısının negatif dışsallıklarından sıyrılmış kadınlar, yerel siyasetin içerisinde daha fazla yer alacaktır. Bu noktada durumun tersten okunması da söz konusu olabilir. Eğer kadınlar yerel siyaset içerisinde daha fazla yer alırlarsa daha geniş siyasal ağlara sahip olabilecek ve ulusal düzeyde kadınların temsil edilmesi daha kolay gerçekleşecektir. Yine toplumsal bilinçlenmenin hızlanması sağlanarak kadınlara yüklenmiş, eğitim ile toplumsal ve kültürel yapıdan kaynaklanan sorunlar gibi pek çok dezavantajdan kurutulmaları söz konusu olacaktır.

Küçük yerleşim yerlerinde kadınlar üzerindeki ataerkil baskının çok daha fazla olduğu söylenebilir. Nitekim 2000’li yıllardan sonra gerçekleşen dört yerel seçim sonucu bu durumu gösterir niteliktedir.

Belde belediyelerinde kadınların temsilci konumunda hemen hemen hiç yer almadığı görülmektedir. Bir başka deyişle, az da olsa temsil imkânına sahip olabilen kadınlar, Türkiye'nin büyük kentlerinden seçilmişlerdir.

Kadınların yerel siyasette daha az temsil edilmesinin bir diğer nedeni kadın erkek eşitsizliğidir. Kadınlara yüklenen rollerin daha çok siyaset dışı olduğu bilinmektedir. Siyasi partilerin kadın aday sayısında göstermiş oldukları tutucu tavır, temsil oranının düşük olmasının temel sebeplerinden biridir. Bu noktada, kadınların nispeten seçilme ihtimali düşük olan yerlerde aday gösterilmesi, düşük olan kadınların temsilinin istenilen düzeye ulaşmamasına neden olmaktadır.

Araştırma kapsamında kadınların yerel karar mekanizmalarında yeterli düzeyde temsil edilmediğinin tespiti ile düşük temsili ortaya çıkaran nedenlerin neler olduğunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma bulgularından hareketle, söz konusu konuya ilişkin şu önerilerde bulunulabilir: İlk olarak, kadınların yerel siyaset içerisinde kendisine daha fazla yer edinebilmeleri için bu amaçla kurulan STK'lar ekseninde daha fazla örgütlenmeleri yararlı olacaktır. Bu konudaki örgütlenmelerin sayıları son yıllarda artmakla birlikte, kadınların siyasal temsili üzerinde çok da etkili oldukları söylenemez. Nitekim sonraki süreçte gerçekleşen yerel seçimlerde kadınların temsil oranında gözle görülür iyileşmelerin olmadığı görülmektedir. Bu noktada, STK'ların il düzeyinde şubeler şeklinde örgütlenerek faaliyetlerini yürütmesi, istenilen sonuca ulaşmada hızlandırıcı bir etki yapacaktır.

Kadınların niceliksel anlamda yerel düzeyde temsil edilmesi, mevcut sorunları kuşkusuz tamamen ortadan kaldırmayacaktır. Fakat kadınların temsilindeki iyileşmeler cinsiyete dayalı eşitsizliği gidermede olmazsa olmaz bir koşul olarak görülmektedir. Kadınların temsili artırma noktasında dünya örneklerinde olduğu gibi kota uygulamasına gidilebilir, var olan uygulamalar geliştirilebilir. Hiç değilse siyasi partiler kendi iç düzenlemeleri ile kadınların temsili noktasında iyileştirmeler (var olanlar dâhil) yapabilir. Bu düzenlemeler mevcut düzenlemelerden daha farklı sadece tüzüklerde yer alan düzenlemelerden ziyade temsilde adaleti sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Siyasi partilerdeki kadın aday sayısını ve statüsünü artırmak için siyasi partilerin üzerinde baskı grupları oluşturulabilir. Böylece siyasi partilerin gündemi, cinsiyet eşitliği açısından gerekli tedbirlerin alınması noktasına çekilebilir. Kadınların çeşitli platformlarda örgütlenerek siyasi partileri etkilemeleri söz konusu olabilir.

Toplumsal cinsiyet anlamında kadınlara yüklenen roller, ancak yaşanacak siyasal gelişmeler ekseninde farklılaşabilir.

KAYNAKÇA

- Alkan, A. (2004). Yerel siyaset kadınlar için neden önemli?. (05.05.2021). Erişim adresi <https://www.politikadergisi.com/kutuphane/yerel-siyaset-kadinlar-icin-neden-onemli>
- Ayata, A. ve Ergun A. (1998). Atatürk ve Türk kadını. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 11(31), 11-21.
- Başçı, G. (2015). Yerel yönetim seçimlerinde kadın seçmen ve temsilcilik: Çorum ili örneği. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 273-299.
- Bozkurt B. ve Bozkurt İ. (2014). Türkiye'nin ilk kadın il belediye başkanı 'müfide ilhan' ve Mersin'deki çalışmaları. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*. 10(19). 51-75.
- Women in politics. (12.12.2020). Erişim adresi https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/CE_MR_Women_in_politics_study_EN.pdf
- Çağlar, N. (2011). Kadının siyasal yaşama katılımı ve kota uygulamaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(4), 56-79.
- Çerezci S. (2018). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın bakanı Prof. Dr. Peyman Türkan Akyol'un siyasi hayatı. *Belgi Dergisi*, 2 (16), 820-844.
- Demir, Z. (2015). *Türkiye'de kadın ve siyaset*, Ankara: Kadim Yayınları.
- Dahlerup, D. (2005). Increasing women's political representation: New trends in gender quotas. Julie Ballington and Azza Karam (Ed.) In *Women in Parliament: Beyond Numbers*. (p.141-153). Stockholm, Sweden: International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA).
- Derdiyok, B. (2014). Yerel seçimlerde kadın adayların görünmezliği sorunu. Erişim adresi <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/65/ekutuphane4.2.10.2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Dursun, D. (2012). *Siyaset bilimi*, 6. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

- Eulau, H., Wahlke, J., Buchanan, W. & Ferguson, L. (1959). The role of the representative: Some empirical observations on the theory of edmund burke. *American Political Science Review*, 53(3), 742-756.
- Gökkulu, G. (2013). Türkiye’de kadınların siyasal temsili ve kota tartışmaları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(5), 347-370.
- IDEA, Institute For Democracy And Electoral Assistance. “Gender Quotas Database”. Erişim 09.09.2020.
<https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas/quotas>
- When and where did women earn the right to vote?. (11.08.2020). Erişim adresi <https://www.infoplease.com/us/gender-sexuality/womens-suffrage>
- KADER (2020). *2019 Yerel seçimlerine toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden bakmak*. İstanbul: Kadın Adayları Destekleme Derneği Yayınları.
- Kapani, M. (2018). *Politika bilimine giriş*. Ankara: BB101 Yayınları.
- Keser, A; Çelik, M. ve Ercan, E. (2021). Türkiye’de kadınların siyasal temsili ve toplumsal cinsiyet. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 76(1), 191-229.
- Koçak B. ve Bektaş M. (2019). Ulusal ve uluslararası hukuk sisteminde kentli hakları ve katılım. *Kent Akademisi*, 12(1), 104-117.
- Konan, B. (2011). Türk kadınının siyasi hakları kazanma süreci. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 60(1), 157-174.
- Oruç, T ve Bayrakçı, E. (2018). Yerel siyasette temsil ve katılım: Kadın aktörler, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 463-480.
- Panday, P. K. (2008). Representation without participation: Quotas for women in bangladesh. *International Political Science Review*, Sep., 2008, 29(4), 489-512.
- Phillips, A. (1995). *The politics of presence*. Oxford: Oxford University Press.
- Pitkin, H. F. (1967). *The concept of representation*. Berkeley: University of California Press.
- Rai P. (2014) *Political representation and empowerment: Women in local government institutions in Bihar India*. (Yayımlanmamış doktora

- tezi). Stockholm University Department of Political Science, Sweden.
- Rameez, A. (2018). Political participation of women in local governance: A case study of selected local government bodies in Eastern Sri Lanka. *Journal of Asian and African Studies*, 1-19.
- Rehfeld, A. (2006). Towards a general theory of political representation. *The Journal of Politics*, 68, 1-21.
- Roskin, M. G., Cord, R. L., Medeiros, J. A. & Jones, W. S. (2018). *Siyaset bilimi*. (Çev. Atilla Yayla), Ankara: Aydes Yayınları.
- Saidul Huq, S. M. (2016). Women's participation in local government: A tool for sustainable development of Bangladesh. *European Journal of Business and Social Sciences*, 4(11), 169-183.
- Sitembölükbaşı, Ş. (2007). Kadınların siyasal hayata etkin katılımlarının bir aracı olarak seçimlerde kota uygulamaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1), 13-36.
- Sumbas, A. (2015). Kadının politik temsili meselesi üzerine bir tartışma. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 53, 103-121.
- Sundström, A. (2013). Women's local political representation within 30 european countries: A comparative data set on regional figures. *University of Gothenburg Working Paper Series*, 18.
- Şahnagil, S. (2018). Yerel siyasette cinsiyet rejimi: kadınların temsil ve katılımı üzerine genel bir değerlendirme. *International Necatibey Educational And Social Science Research Congress*, 26-28 October, Balıkesir / Turkey.
- TDK Türkçe Sözlük*. Erişim 13.08.2020. <https://sozluk.gov.tr>
- Global Gender Gap Report 2020. (15.09.2020). Erişim adresi http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf
- Yaylı, H. ve Eroğlu G. (2015). Yerel katılım bağlanımında Türkiye'de kadın temsili. *International Journal of Science Culture and Sport*, Özel Sayı 3, 504-524.
- Yıldırım, S. (2019). Yerel siyasette kadının politik güçlenmesinin karşılaştırmalı bir okuması: Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye. *Kadın/Woman 2000 Journal for Women Studies*, 20(1), 149-168.
- Woman in Local Governments. (15.08.2020). Erişim adresi <https://www.iknowpolitics.org/en/discuss/e-discussions/women-local-governments>

- Socialist International Women. (05.05.2021). Erişim adresi
<http://www.socintwomen.org/en/quota.html>
- İstatistiklerle Kadın. (08.09.2020) Erişim adresi
<https://www.tuik.gov.tr/tr/PreHaberBultenleri.do/?id=33732>
- Seçmen Sayıları. (11.10.2020) Erişim adresi
<https://www.ysk.gov.tr/tr/30-mart-2014-mahalli-idareler-genel-secimleri/2853>
- 31 Mart 2019 Mahalli İdareler Genel Seçimleri İstatistikleri.
(13.10.2020). Erişim adresi
<https://www.ysk.gov.tr/tr/istatistik/5644>
- 28 Mart 2004 Tarihinde Yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimi.
(13.10.2020). Erişim adresi <https://www.ysk.gov.tr/tr/28-mart-2004-mahalli-idareler-genel-secimleri/2818>